

obstinatio aderit, vel nulla connexio inter ideas; si arctius sit caput, si calvaria male sit conformata, aut casu contundatur, multo impeditiores sunt mentis facultates; si organa, sive externa, sive interna, sint vitata, operationes intellectus eodem modo apud omnes cohibentur. Hinc in quibusdam familiis hebetudo animi, sicut defectus physici, a parentibus ad liberos transmittuntur. Denique mens omnes vices corporis sequitur, cum illo puerascit, adolescit et senescit: atqui hæc omnia non ita fierent si mens a corpore prorsus esset distincta. Ergo, etc.

R. 1°. Facta hic nobis objecta non unanimiter ab omnibus admittuntur; plures enim testantur cerebrum in amentibus non semel repertum esse eodem modo dispositum ac in sanis, hanc partem lædi, minui ac fere destrui posse, sensationibus et præsertim actibus voluntatis remanentibus integris. Parva aut male conformata capita non ideo minus expeditas cogitandi et ratiocinandi facultates habent: anatomistæ et physiologistæ non sibi consentiunt circa intellectuales operationes quas eadem dispositio organica producere debet: sic Cabanis et Gall sibi contradicunt in explicando effectus humoris aquosi in cerebro existentis. Vide opus insigne, *Doctrine des rapports du physique et du moral*, auctore Bérard, medico, 1 vol. in-8°.

R. 2°. *Nego min.* Etiam si facta in objectione citata vera essent, id unum concludi posset, scilicet principium in nobis cogitans strictissimam habere connexionem cum corpore, et in exercendo facultates suas summe ab illo esse dependentem. Sed inferri non posset hoc principium a corpore non esse distinctum: semper enim eadem recurrit difficultas quam adversarii non solvunt: operationes mentis sunt simplices: atqui operationes simplices in subjecto composito residere non possunt. Ergo, etc.

Hinc concludendum est duplicem in nobis adesse substantiam omnino distinctam, unam corpoream, alteram vero spiritualem, et utramque mirabili nexu

inter se devinciri, ita ut una ab altera maxime pendeat. Hac unione semel admissa, facile explicatur quomodo mens, licet a corpore distincta, cum illo tamen puerascere, adolescere, senescere aliasque vices ejus sequi videatur. Si corpus recte constituatur, multo liberior facultates suas mens exercet, multo facilius hanc machinam, cui alligatur, regit; jubet, et membra ipsi obediunt: si vero corpus male se habeat, mens dolore afficitur et ingratis sensationibus quasi obruitur; si tenuiora adhuc sint membra, ut in pueris, mens veluti sopita judicatur; si debilitentur membra, ut in sensibus, mens senescere videtur; si quidam in corpore dominantur humores, mens ad nonnulla magis inclinatur vitia: v. g., ad ebrietatem, luxuriam, etc., sed vires ad ea vincenda sufficientes ipsi roganti et satagenti nunquam desunt, etc. Ergo, etc.

Iisdem rationibus plures aliæ solvi possunt difficultates quas nobis objiciunt materialistæ; dicunt enim facultates animi ipsosque mores hominum, non solum ab organorum compositione, verum etiam a climate, a qualitate cibi et potus, a temperantia vel intemperantia, ab obesitate vel macie corporis, ab ætate et sexu pendere.

Sed 1° hæc facta multas admittunt exceptiones; in quacumque enim regione reperiuntur homines ingenio similes, licet longe dissimilem sequantur vivendi regulam. 2° Independentem ab alimentis, a statu corporis et a sexu, eadem sunt apud omnes saltem præcipue morum notiones, eadem scientiarum principia; ubique inveniuntur viri et mulieres eximiarum virtutum capaces. 3° Semper admittendum esset operationes simplices a principio composito venire et in substantia extensa residere; porro contrarium evidenter demonstravimus. Si ergo quædam mentis affectiones prævalere videantur apud nonnullos populos; si mulieres sensibilitate et elegantia sermonis sæpius præsent viris, dum ingenio, constantia et fortitudine ab illis communiter superantur, id quidem denotat physicam

virī constitutionem exercitio intellectualium facultatum ordinarie plus favere, vel Deum his et illis varias facultates dedisse propter fines a se intentos; at nihil ultra inde sequitur.

Obj. 2°. Illa substantia est corporea in qua recipiuntur ideæ compositæ: atqui in mente humana recipiuntur ideæ compositæ. Ergo, etc.

R. Dist. min. In mente nostra recipiuntur ideæ compositæ ratione objecti, *conc.*; ratione subjecti, *nego min.* Etenim, ideæ, quatenus perceptiones sunt et in subjecto recipiuntur, non sunt compositæ; nam 1° tota mens idearum compositarum simul conscia esse non posset, quia una pars ideæ unam partem animæ et altera pars alteram partem afficeret; 2° sentimus ideas rerum compositarum adeo esse unicam ut dividi non possint; 3° si ideæ rerum compositarum modo corporeo in mente nostra existerent, dici posset eas esse rotundas, quadratas, cubicas, longas aut breves vel nigras, sicut corpora externa ab ipsis representata: atqui hoc est absurdum. Ergo, etc.

Præterea, ideæ corporum materialiter in mente esse non possunt, nisi secundum propriam formam, vel secundum formam breviorē: atqui neutrum dici potest; non prius, alioquin arbores, domus, civitates, ipsa terra, tota immensitas cœli, in mente nostra existerent, quando de his cogitamus: atqui hoc dici non potest. Non posterius; tunc enim idea objecto suo longe minor, illud representare non posset. Ergo impossibile est ideas rerum compositarum in mente materialiter existere. Certum est tamen illas aliquo modo existere. Ergo præsens objectio invicte demonstrat quod impugnat, scilicet, mentem esse simplicem.

Inst. Plures mentis affectiones, v. g., dolor, amor, odium, varios suscipiunt gradus: ergo sunt compositæ.

R. Nego conseq. Ut enim probaretur has affectiones esse compositas, ostendendum foret unam seorsim sumptam, v. g., actum amoris vel odii, in partes

dividi posse: atqui id non ostenditur nec ostendi potest. Insulse namque dimidia, tertia aut quarta pars sensationis vel ideæ peteretur.

Ex iis principiis altera similiter refellitur objectio petita ex eo quod nonnulli spiritus plus quam alii cogitent. Fatemur enim quosdam spiritus multo plures habere ideas, plura advertere objecta, vel plures ejusdem objecti respectus attingere, quam alios: sic animæ Bossuet et Pascal eo sensu plus cogitabant quam anima rustici scientiis prorsus extranei: at singulæ hujusmodi ideæ in partes dividi non possunt: ergo residere non possunt in subjecto composito.

Unde hæc ingeniorum differentia oriatur? an ex solis dispositionibus corporis et varietate educationis, ut multi volunt; an vero ex ipsa voluntate Creatoris qui animas inter se multis modis discrepantes sicut et corpora facit, ut plures contendunt, definire non audeamus. Neutra hypothesis repugnat.

Obj. 3°. Vel una affectio totam replet animam, vel non: si prius, unicam simul habere possumus affectionem, quod falsum est; si posterius, ergo divisibilis est anima.

R. Nego suppositum. Quod enim est simplex, nec replere nec repleri potest. Porro contendimus mentem nostram esse simplicem; adversarii ergo probare debent, non vero supponere, mentem velut vas quoddam repleri posse: attamen in præsentī objectionē gratuito illud supponunt. Ergo, etc.

Qua autem ratione tot objecta diversa simul exhibeantur in mente, quomodo tot affectiones oppositæ simul existentes sese non destruant, explicare non aggredimur. Certum est eas materialiter simul existere non posse: hoc sufficit. Ergo, etc.

Obj. 4°. Mens non potest esse in corpore quin habeat partes; atqui mens est in corpore. Ergo, etc.

R. Dist. maj. Mens non potest esse in corpore materialiter, cum relationibus loci et spatii, *conc.*; non potest esse in corpore, id est, strictissimam habere

non potest unionem cum corpore, quin habeat partes, *nego maj.* Eodem sensu *distincta minore, nego conseq.* Etenim dici non potest mentem esse in corpore materialiter, cum relationibus loci et spatii, siquidem remanet probatum illam esse omnino simplicem. Hoc solum igitur affirmandum est, scilicet, strictissimam dari unionem inter mentem et corpus, quamvis natura hujus unionis nos lateat, ut infra monstrabimus. Ergo, etc.

Obj. 5°. Mens agit in corpus et corpus in animam: atqui substantia omnino simplex agere non potest in substantiam compositam, nec vice versa. Ergo, etc.

R. Dist. maj. Mens agit in corpus et corpus in animam, aliquo modo utrique substantiæ proprio, nobis ignoto, *conc.*; per tactum sicut corpora agunt in corpora, *nego maj.* Eodem sensu, *distincta minore, nego conseq.* Nihil enim clarius constat quam illa *reciprocitas* actionis mentis in corpus et corporis in mentem, sed naturam ejus ignoramus; scimus illam per tactum exerceri non posse, quia demonstravimus mentem utpote simplicem, nec tangi nec tangere posse. Præterea, si per tactum illud commercium exerceretur, physica semper esset proportio inter volitiones mentis et motus corporis: atqui talis proportio non existit. Ergo, etc.

Semper supponunt adversarii id quod ipsis probandum esset. Hæc igitur aliaque similia objicientes nihil proficiunt.

Obj. 6°. Cunctas materiæ proprietates non noscimus; ergo temere affirmamus illam cogitationis incapacem esse.

R. Nego conseq. Clare enim percipimus cogitationem incompatibilem esse cum proprietatibus notis materiæ, cum extensione et divisione: atqui proprietates materiæ, quas non novimus, proprietates notas minime destruant, ut patet: ergo non temere affirmamus, etc.

Inst. 1°. Dici potest materiam ex simplicibus ele-

mentis coalescere, ut placuit Leibnitz: ergo, licet cogitatio sit simplex, non sequitur illam in materia non residere.

R. 1°. Argumentum fundamento dubio nititur: ergo nihil probat.

R. 2°. Admissa hypothesi, nihil obtinent materialistæ. Volunt enim animam a corpore non esse distinctam ac consequenter materiam, ut extensam, cogitationis esse capacem. At in sensu objectionis, subjectum in nobis cogitans esset simplex. Ergo, etc.

Aliunde, si elementum simplex, de quo agitur, activitatis sit incapax, repugnat illud esse mentem nostrum, quæ evidenter est activa. Si activitatis est capax, quod nec affirmare nec negare absolute possumus, quia ipsius natura nos latet, saltem constat non esse molem materiæ, materiem extensam. Ergo hæc instantia thesis nostram non labefactat.

Inst. 2°. Deus convertere potest materiam in substantiam cogitantem: ergo non repugnat materiam cogitationis esse capacem.

R. 1°. Hoc iterum argumentum est extra causam; supponit enim principium in nobis cogitans a corpore esse distinctum, quod adversarii negant.

R. 2°. *Nego ant.* Deus potest quidem materiam destruere et substantiam cogitantem ei substituere; id a nemine in dubium revocatur. Verum substantiam cogitantem ex materia naturam suam retinente conflare non potest, sicut artifex opus suum conficit; Deus enim, licet omnipotens, impossibilia facere nequit: at impossibile est materiam ut talem cogitare: ergo, etc. Non ideo limites omnipotentiae Dei ponimus, ut asserit Locke; omnipotentia quippe Dei ad possibilia tantum extenditur, et non ultra, quia nihil est ultra.

Obj. 7°. Veteres philosophi ipsique primi Patres Ecclesiae docuerunt mentem humanam esse corpoream; atqui ille consensus est argumentum veritatis. Ergo, etc.

R. 1°. Omnes philosophi, sôlis Scepticis et Epicureis exceptis, tenuerunt alteram post præsentem esse vitam, proindeque mentem corpori dissoluto manere superstitem : ergo credebant illam a corpore esse distinctam, sed tantum in assignanda natura ejus errabant. Porro talis doctrina materialistis directa fronte adversatur. Ergo hæc difficultas sententiæ minime nocet.

R. 2°. *Nego maj.* et quoad veteres philosophos et quoad Patres.

1° Quoad veteres philosophos : Plutarchus enim (*de Placitis philosophorum*, l. 4, c. 3), postquam præcipuos philosophiæ magistros nominavit, videlicet, Thalem, Pythagoram, Platonem, Aristotelem, etc., subjungit : « Omnes hi, quos nominavi, corporis expertem animam » statuunt, naturam ei tribuentes quæ moveatur a » seipsa, et mente sic instructa. »

Ideo Aristoteles animum vocat *entelechiam*, id est, perfectionem, et quasi quintam essentiam, quia persuasum habebat quatuor elementorum genera, ex quibus omnia oriri dicebat, nempe ignem, aerem, aquam et terram, nullo modo posse « cogitare, et providere, et » discere, et docere, et invenire aliquid, et tam multa » alia meminisse, amare, odisse, cupere, timere, angi, » lætari. » (Cic., *Tuscul.*, l. 1, n° 22.)

Ipsè Cicero, quamvis definire non audeat in quo natura mentis consistat, de illa tamen sic eleganter loquitur (*ibid.* n° 71 : « Dubitare non possumus, nisi » plane in physicis plumbei simus, quin nihil sit ani- » mus admixtum, nihil concretum, nihil copulatum, » nihil coagmentatum, nihil duplex : quod eum ita sit, » certe nec secerni, nec dividi, nec discerpi, nec dis- » trahi potest, nec interire igitur, » etc.

Quam illæ sententiæ a vili abjectaque hodiernorum materialistarum doctrina longe distant ! Ergo 1° falsum est veteres philosophos, etc.

2° Multo evidentius est *primos Ecclesiæ Patres* non docuisse animam esse corpoream. Nonnulli quidem

singulares exposuerunt vel admiserunt opiniones circa naturam substantiæ cogitantis. Id proveniebat ex subtili philosophia qua plerique in juventute fuerant imbuti, vel ex difficultate quæstionis ; accurate enim locutiones, quæ nunc sunt in usu, nondum erant receptæ. Mirum ergo videri non debet si quædam reperiantur obscuritates in operibus eorum circa naturam rei sensibus imperviæ. Verum omnes professi sunt mentem esse substantiam a corpore sejunctam et immortalem ; frustra igitur auctoritatem eorum sibi vindicare conarentur increduli. Ergo, etc.

Inter scriptores ecclesiasticos, duo videntur dixisse animam ex partibus conflari, scilicet, Tatianus et Tertullianus. At plures alios docuerunt errores qui ab aliis Patribus et a tota Ecclesia fuerunt proscripti. Etiam si ergo purum *materialismum* a nobis impugnatum docuissent, quod evidenter falsum est ; ipsorum testimonium contra nos invocari non posset. Ergo, etc. Vide cardinalem de la Luzerne, *Dissertation sur la spiritualité de l'âme*.

R. 3°. *Nego min.* Homines enim facile decipi possunt circa rem sensibus imperviam ad quam natura non impellimur : atqui natura non impellimur ad pronuntiandum quid sit natura substantiæ cogitantis ; sola discussione id attingere possumus. Ergo, etiam si per aliquod tempus in hoc speculative erravissent ipsimet docti, eorum consensus non esset argumentum veritatis.

Inst. Apud universas gentes et in omnibus linguis principium in nobis cogitans per voces rem corpoream significantes exprimitur, scilicet, per *spiritum* qui significat *ventum, halitum, respirationem*, per *animum* et *animam* a voce græca *ζωημος*, idem significante : ergo omnibus semper persuasum fuit principium cogitans esse aliquid corporeum.

R. *Nego conseq.* Quotidie enim eadem voces duplicem habeat sensum, videlicet, litteralem et metaphoricum. Res omnino incorporeæ per metaphoras aliasque

figuras eleganter exprimuntur. Voces autem *spiritus*, *animus* et *anima* litteraliter significant præsentiam substantiæ cogitantis quæ per halitum et respirationem manifestantur; aptissime ergo usurpatæ sunt ad ipsam nominandam; nec ullo modo inde concludi potest populos credidisse animam esse corpoream. Ergo, etc.

Obj. 8°. Nullam habemus ideam substantiæ incorporeæ: ergo est nomen sine re. Ita auctor operis jam citati, *le Système de la nature*, 1° part., c. 7.

R. Nego ant. Nihil enim clarius novimus quam proprias cogitationes nostras: atqui demonstramus cogitationes nostras in subjecto composito residere non posse; hinc merito inferimus existere subjectum incorporeum, cujus plurimas proprietates novimus: hoc autem sufficit ut ipsius existentiam affirmemus. Quid sit ejus natura, ignoramus; quid sit essentia materiæ, non melius intelligimus. Unde materialistæ substantiam spiritualem rejiciunt, quia eam sibi repræsentare non possunt; et immaterialistæ existentiam corporum negant, quia relationem inter ideas et extensionem realiter existentem non percipiunt. Verum multo sapienti philosopho dignius est facta colligere, existentias per effectus otensas admittere, quamvis naturas et modos explicare non valeat.

Præcipuas objectiones incredulorum percurrimus, eas sine ulla imminutione exposuimus, et nulla cum demonstrationibus nostris directe pugnat. Quam ergo lugenda conditio hominum qui, tam debilibus argutiis innixi, excellentem naturam suam deprimunt, et similes vel deteriores belluis sese constituunt!

SCHOLIUM.

Cartesiani et Lockiani acriter disputarunt circa mentis humanæ naturam. Priores dicebant eam cogitare essentialiter, sub nomine cogitationis intelligentes ideam, sensationes et quascumque affectiones,

contendebantque nos habere ideam claram sive ipsius mentis, sive facultatum illius.

Postiores vero negabant nos talem habere ideam. Juxta eos, mens, e manibus Creatoris exiens, est velut *tabula rasa*, verum et falsum suscipere potest, et non nisi per sensum intimum, tum ipsa, tum ipsius operationes nobis innotescunt.

Nos autem æstimamus 1° mentem sui ipsius habere notionem claram in quibusdam, sed valde incompletam, et hanc quidem non *a priori*, sed tantum ex experientia: unde differt ab ideis stricte dictis: 2° hanc notionem, licet inadæquatam, clariorem esse ea quam habemus de corporibus; 3° mentem non semper habere ideas distinctas; sed forte ab initio sensationes experiri. An illud sit essentielle definire non tentamus.

Quæri etiam posset utrum mens, cujus simplicitas fuit demonstrata, haberi valeat, ab iis qui cum Leibnitz sentiunt circa materiam, ut una ex monadibus quibus materia, juxta ipsos, coalescit. Respondendum negative censemus; omnes enim proprietates, actiones et facultates animæ essentialem indicant distinctionem ab elementis simplicibus, quæ absque ulla intelligentia, activitate et spontaneitate videntur et sunt ex omnium confesso, imo et ex natura rei. Unde non tantum ut simplicem, sed et ut omnino immaterialem, etiam in hypothesis monadum, mentem humanam, cum omnibus philosophis, exceptis materialistis modo confutatis, habemus.

CAPUT TERTIUM.

DE UNIONE MENTIS HUMANÆ CUM CORPORE.

Ex duabus substantiis, una corporea et altera incorporea, individuum humanum conflare nunc constat. Ut integer homo perfecte nosceretur, nunc de